

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ УКРАЇНИ

Постановка проблеми. Ефективне управління інноваційними процесами на залізничному транспорті в сучасних умовах неможливо без оцінки зв'язків між різними факторами і результативними показниками, виявлення їх тенденцій та розробки економічних нормативів і прогнозів розвитку. Пошук інноваційних можливостей і формування їх ефективних комбінацій для залізничного транспорту зводиться до вибору та реалізації конкретного інноваційного проекту, який являє собою складну систему взаємообумовлених і взаємопов'язаних за ресурсами, термінами і виконавцям заходів, спрямованих на досягнення цілей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Опубліковано велику кількість робіт, присвячених всебічному аналізу інноваційної привабливості різних аспектів діяльності окремих галузей природних монополій. Вони тісно взаємозв'язані з проблемами реформування залізничного транспорту і висвітлені в дослідженнях відомих українських вчених: Бакаєв Л.О., Бараш Ю.С., Гненний О.М., Дикань В.Л., Ільчук В.П., Сич Є.М., Макаренко М.В., Цветов Ю.М. та ін.

Формулювання цілей статті. Проблеми інноваційної політики розвитку залізничного транспорту України на сьогоднішній потребує подальших досліджень. Зокрема, вона вимагає сучасного підходу до визначення стратегічної мети, завдань, елементів та проблем, що потребують розв'язання дослідження і аналізу інноваційної політики залізничного транспорту України, що має забезпечити вирішення задач оптимізації вантажних та пасажирських потоків.

Виклад основного матеріалу досліджень. Державна політика реформування та розвитку транспортно-дорожнього комплексу (ТДК) України в останні роки здійснюється відповідно до Програми економічних реформ на 2010-2014 рр., а також з урахуванням основних напрямів розвитку, визначених у Транспортній стратегії України на період до 2020 р., затвердженій розпорядженням КМУ від 20.10.2010 р. № 2174 [1] не в повній мірі враховує інноваційну складову, адже залізничний транспорт - це не тільки рухомий склад, але й інфраструктура, що включає магістральні та станційні колії, об'єкти електропостачання, сигналізації та зв'язку, будівлі, споруди та інші об'єкти, необхідні для його діяльності.

Одним з перспективних джерел фінансування інновацій в залізничний транспорт на умовах проектного фінансування як зазначає автор в роботі [2, с.11] є кошти крупних вантажовласників, які мають власні під'їзні колії або здійснюють значні обсяги вантажних перевезень. Основним мотивуючим чинником при цьому може стати надання знижки до тарифу на перевезення вантажів за умови зростання обсягів перевезень. Іноземних інвесторів та світові інвестиційні фонди може зацікавити розвиток міжнародних транспортних коридорів, логістичних центрів тощо.

В останні роки відбулися певні зміни в техніці, методах експлуатації пасажирського транспорту. Підвищуються швидкості руху – сиворення маршрутів Інтерсіті+ на базі корейських потягів Hyundai Rotem, які були зняті з експлуатації через

виявлену несправність в одному з них, що дає змогу стверджувати про необхідність комплексного вирішення даного питання. Незважаючи на те, що подовжуються плечі обслуговування локомотивів, вводяться в експлуатацію нові залізничні лінії, а також поїзди є проблема оновлення вантажних вагонів. Звідси, як зазначає автор[3, с. 64], виникла загроза системного відриву національної економіки від економіки розвинених країн через несумісність технологій, низьку здатність виробництва до інвестицій та інновацій. Тому сьогодні з урахуванням нових економічних і технічних реалій саме нові підходи до вироблення і реалізації інноваційної стратегії повинні забезпечити стійке зростання технічної та технологічної бази залізничної галузі і, як наслідок, її розвиток в цілому.

Сучасний етап характеризується значним зносом матеріально - технічної бази галузі, різким збільшенням витрат на енергоресурси у собівартості транспортної продукції, адаптацією залізничного комплексу до роботи в кризових економічних умовах, загостренням загальної екологічної ситуації з активізацією заходів і робіт, спрямованих на захист навколишнього середовища. Основні завдання залізничного транспорту - своєчасне, якісне та повне задоволення потреб у послугах перевезення пасажирів і вантажів, фінансове та організаційне відділення пасажирських перевезень від вантажних, підвищення ефективності та якості роботи всіх ланок транспортної системи.

Інноваційний розвиток залізничного транспорту має відбуватися відповідно до всебічним комплексним планом, в якому чітко визначені стратегія, цілі галузі та способи їх досягнення. Це визначило виникнення низки суттєвих проблем на шляху інноваційного розвитку, серед яких можна виділити наступні: нестача власних коштів, значний термін окупності інвестицій та знос основних засобів. Модернізація управління інноваційним розвитком повинно базуватися на врахуванні вітчизняного та зарубіжного досвіду. Для забезпечення подальшого розвитку залізничного транспорту, необхідно забезпечити: оновлення основних фондів із врахування досягнень НТП, Модернізацію діючого устаткування, технічне переозброєння виробничої бази, маркетинго-логістичну стратегію перевізного процесу. У галузі необхідно розробити нові норми витрати матеріалів і запчастин з метою зниження ремонтної складової у загальній собівартості перевезень; здійснити модернізацію та оновлення існуючого рухомого складу; застосовувати імпортозамінні технології. Одним з рішень цих проблеми є відмова від закупа частини номенклатури матеріалів в ближньому і далекому зарубіжжі для того, щоб розмістити замовлення на їх виготовлення на власних виробничих потужностях і на вітчизняних заводах.

Забезпечення ефективного функціонування економіки залізничного транспорту передбачає постійний аналіз ефективності роботи всіх його підрозділів, а також оцінку результатів їх діяльності, оптимізацію управлінських структур у відповідності з цілями підприємства, адже виникли дискусійні питання в період оприлюднення концепції реформування галузі(2010р). Тому, для підвищення конкурентоспроможності та сталого економічного, а також технологічного зростання вирішальне значення для розвитку залізничної галузі необхідно:

- визначення ключових орієнтирів і вибір напрямів в господарської та технічної політики;
- забезпечення стратегії інноваційного розвитку та концентрація ресурсів на перспективних напрямках;
- модернізація організаційної структури.

Активізація використання інноваційного чинника призведе до створення конкурентоспроможної української економіки, а для цього необхідне проведення активної державної інноваційної політики, спрямованої на розвиток науково-технічного потенціалу

країни та формування українського бізнесу, зацікавленого у використанні інновацій [4, с. 90].

Розробка програм соціально-економічного та технічного розвитку галузі, окремих її сфер діяльності є початковим етапом в організації регулювання економіки залізничного транспорту. При цьому потрібна величезна робота по реалізації намічених цілей і пошуку реальних коштів і можливостей для їх здійснення, оскільки фундаментальними проблемами для управління інноваційним розвитком на залізничному транспорті є невизначеність і різноманіття цілей. Це веде до недостатньо відпрацьованої стратегії організації і способам, за допомогою яких галузь може адаптуватися до мінливих умов зовнішнього середовища. Недосконала структура відповідальності погіршує ситуацію і нерідко означає, що менеджери - керуючі залізничного транспорту не несуть відповідальності за свої дії, адже можна погодитись з автором, що інноваційні рішення у сфері залізничного транспорту мають бути економічно обґрунтованими [5, с. 49].

Відсутність належного оціночного критерію їх діяльності або неможливість їх застосування внаслідок загального характеру призводить до втрати зацікавленості в результатах праці підприємств. На діяльність підприємств залізничного пасажирського транспорту можуть впливати специфічні фактори макросередовища. Зміни макросередовища, зокрема політичні, впливають на стратегічні позиції підприємства на ринку залізничних послуг, діючи на елементи мікросередовища.

На жаль, зазначені методи поки не отримали на практиці широкого поширення з різних причин, в тому числі через відсутність надійної інформаційної бази. Велике число зацікавлених у діяльності підприємств груп створює складності в управлінні, пов'язані з тим, що кожна група використовує власні критерії оцінки функціонування підприємства, оцінює діяльність керуючих з точки зору своїх інтересів. У тій мірі, в якій зацікавлена група не задоволена результатами роботи підприємства, вона чинитиме тиск на нього з метою зміни ситуації. У практичній діяльності застосовуються різні методи реагування на зміни факторів зовнішнього середовища: вибір стилю управління. Цей підхід, який передбачає прийняття управлінських заходів після здійснення змін, раніше поширений на підприємствах залізничного пасажирського транспорту; розширення сфер діяльності або диверсифікація виробництва і капіталу як засіб можливого зменшення комерційного ризику при зміні факторів зовнішнього середовища; удосконалення організаційної структури управління для підвищення його гнучкості.

Висновки. Інноваційний розвиток залізничного транспорту України ставить завдання реформування системи перевезень. Вони повинні бути зорієнтовані на підвищення загальноекономічної ефективності і включають: фінансове та організаційне відділення пасажирських перевезень від вантажних; досягнення повної прозорості фінансових потоків, зменшення збитків і зменшення дотацій, посилення ролі приватного сектора на основі державно-приватного партнерства; забезпечення конкуренції в організації пасажирських перевезень. Модернізація управління інноваційним розвитком повинно базуватися на врахуванні вітчизняного та зарубіжного досвіду, а при здійсненні модернізації та оновлення існуючого рухомого складу застосовувати імпортозамінні технології. Підвищення рівня невизначеності результатів, змушує розвивати таку специфічну функцію як управління інноваційними ризиками. При наявності інвестиційних ризиків проектів перед керуючою системою даної організації з'являється якісно нова концепція управління, щодо інноваційного розвитку залізничного транспорту і охоплює основні етапи, орієнтовані на досягнення поставлених цілей.

Анотація

У статті розглянуто концептуальні підходи до інноваційного розвитку залізничного транспорту України, для підвищення конкурентоспроможності, сталого економічного та технологічного зростання, обґрунтовано якісно нову концепцію інноваційного розвитку залізничного транспорту.

Ключові слова: інноваційного розвиток, управління інноваціями, залізничний транспорт, залучення інновацій.

Аннотация

В статье рассмотрены концептуальные подходы к инновационному развитию железнодорожного транспорта Украины, для повышения конкурентоспособности, устойчивого экономического и технологического роста, обоснованно качественно новую концепцию инновационного развития железнодорожного транспорта.

Ключевые слова: инновационное развитие, управление инновациями, железнодорожный транспорт, привлечение инноваций.

Summary

The article reviews the conceptual approaches to innovation development of railway transport of Ukraine, to enhance competitiveness, sustainable economic and technological growth, justified qualitatively new concept of innovative development of railway transport.

Key words: innovation development, innovation management, railways, generate innovations.

Список використаної літератури:

1. Розпорядження КМУ від 20.10.2010 № 2174-р «Про схвалення Транспортної стратегії України на період до 2020 р.» [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2174-2010-%D1%80>

2. Базавлук А. В. Інноваційний розвиток залізничного транспорту України та його фінансове забезпечення // Наука й економіка / 2012, № 3 (27) - Науково-теоретичний журнал Хмельницького економічного університету Випуск 3 (27), 2012 р., с. 7-12.

3. Головченко Т. М. Інноваційний розвиток як основний напрямок забезпечення конкурентоспроможності підприємства / Т. М. Головченко, Б. В. Рябошапка // Економічний простір : збірник наукових праць. – Дніпропетровськ : ПДАБА, 2009. – № 7. – С. 60–66.

4. Федулова Л. І. Державна політика в національній інноваційній системі: стабільність зберігається / Л. І. Федулова // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 4 (22). – С. 90–103.

5. Дикань В.Л. Забезпечення ефективності інноваційної діяльності підприємств залізничного транспорту / В.Л. Дикань, В.О. Зубенко. – Харків: УкрДАЗТ, 2008. – 194 с.

5. Дикань В.Л. Забезпечення ефективності інноваційної діяльності підприємств залізничного транспорту / В.Л. Дикань, В.О. Зубенко. – Харків: УкрДАЗТ, 2008. – 194 с.